

Kentiltä kabinetteihin – suomalaisen urheiluliikkeen nykytila ja tulevaisuus

Organisaatioita ja rakenteita muokataan, liikunta kaupallistuu ja harrastamismahdollisuudet polarisoituvat. Mitä suomalainen urheiluliike instituutiona ajattelee, mikä on sen tehtävä ja kenen etuja se ajaa?

Suomalaisella urheiluliikkeellä on pitkä, yli satavuotinen historia. Rakenteellisesti urheiluliike jakaantui aina 1990-luvun alkuun saakka kahteen poliittisesti värittyneeseen keskusjärjestöön. Ne koordinoivat ylätasolla toimintaa ja piiri- ja aluejärjestöt toimivat sanansaattajina kansalaisia liikuttaville urheiluseuroille. Rakenne vaihtui 1990-luvulla uuteen, mutta samalla hajautuneeseen, toimialavetoiseen järjestörakenteeseen. Sen

Kuva: KATI LEHTONEN

yhtenä keskeisenä perustana oli valtionhallinnossa omaksuttu uusi julkisjohtamisoppi (New Public Management), joka määrittäi myös urheiluliikkeen organisoitumista ja valtionavustusten jakamista. Liikunnan kansalaistoimintaan tuli vahvasti mukaan tilaaja-tuottaja -periaate ja asiakkuusajattelu. Muutosten seurauksena paikallinen ja valtakunnallinen toiminta loittonivat toisistaan.

Vuoden 2017 alusta siirrytään uuteen aikaan, jolloin koko urheiluliikettä – kaikkea lasten ja nuorten liikunnasta huippu-urheiluun – johdetaan, ainakin muodollisesti Suomen Olympiakomiteasta käsin. Ensimmäisen kerran pitkän historiansa aikana koko suomalainen urheiluliike on keskitetty yhden toimijan käsiin. Tulevaa muutosta on edeltänyt sekava hajaannuksen aika. Valtakunnallisia toimiala- ja liikuntajärjestöjä on lopetettu, perustettu ja fuusioitu ja erilaisia työryhmämuistioita ja selvityksiä on tehty kasaksi saakka. Kaksi vuosikymmentä kestäneestä prosessista hahmottuu yhtä huonosti logiikka ja toimia yhdistävä punainen lanka kuin Olympiakomitean tulevasta roolista johtaa lasten ja nuorten organisoitua liikuntaa, kuntoliikuntaa sekä ikäihmisten ja erityisryhmien liikkumista.

Rakenteellisten muutosten ohella liikunnan ja urheilun kaupallistuminen ja asiakkuusajattelu sekä harrastamismahdollisuuksien polarisoituminen ovat herättäneet meidät tutkijoina kysymään, mitä ja miten suomalainen urheiluliike instituutiona ajattelee (Douglas 1987), mikä on sen tehtävä ja kenen etuja se ajaa? Tässä kirjoituksessa vastauksia kysymyksiin etsivät opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman *Kentiltä kabinetteihin – Liikunnan kansalaistoiminnan läpikäyminen* hankkeen tutkijat. Tekstissä esitetyt tulokset ja havainnot pohjaavat hankkeen aiempiin ja menneillä oleviin tutkimuksiin. Niissä analysoidaan sekä urheiluliikkeen kabinettiosasto – valtakunnallisten järjestöjen toimijoita ja toimintalogiikkaa – että ruohonjuuritasoa: ihmisiä urheilukentillä ja -saleissa ja niiden laidoilla. Hahmottelemme kirjoituksessa institutionaalisen ajattelun ja rakenteiden lisäksi sitä, miltä suomalaisen urheiluliikkeen tulevaisuus analyysiemme perusteella näyttää vuonna 2016.

Näkökulmamme kannalta erityisen tärkeässä asemassa on liikuntalaki (2015), joka on kansainvälisestikin katsottuna suomalaisen liikunta- ja urheilujärjestelmän erityispiirre. Lain keskeisenä tavoitteena on muun muassa edistää väestön mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa; lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä, liikunnan kansalaistoimintaa ja huippu-urheilua (2015, 2 §). Näiden tavoitteiden toteuttamisen läpäisevinä lähtökohtina mainitaan liikuntalain toisessa pykälässä tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat sekä ympäristön kunnioittaminen ja kestävä kehitys.

Liikuntalaki (2015, 10 §) määrittää lähtökohdat ja sisällölliset reunaehdot valtionavustusta saaville liikuntajärjestöille. Se on eduskunnan säätämä silta, paitsi valtion ja liikuntajärjestöjen välille, mutta myös urheiluliikkeen kenttien ja kabinettien välille. Laki määrittää valtion urheiluliikkeelle myöntämän taloudellisen avustuspoliittikan perustan, minkä

perusteella etenkin tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta korostavien toimintakäytäntöjen ja tavoitteen väestön laaja-alaisesta liikkunnallisuudesta tulisi välkkyä kirkkaimpana johtajatuksena urheiluliikkeen toiminnassa – kentillä ja kabineteissa.

Organisatorinen ja yhteiskunnallinen legitimitetti hukassa?

”Toimintatavan muutoshankkeella on myös arvoa koko suomalaisen yhteiskunnan kannalta. Suomen suurin kansalaisliike ryhtyy purkamaan huippu-urheilun alueella toiminnan kehittämistä häiritseviä rakenteita ja rakentamaan tilalle uutta verkostoitumiseen ja yhteistyöhön perustuvaa toimintatapaa ja -kulttuuria.” (OKM 2010)

Yllä oleva lainaus on vuosina 2008–2010 toiminut Huippu-urheilutyöryhmän loppuraportista. Kaksi vuotta istunut työryhmä ei linjannut ainoastaan huippu-urheilun toimintatapoja, vaan valmisteli työnsä kautta koko urheiluliikkeen uudelleenorganisointumista kabinettitasolla (Lehtonen 2015a). Kolme valtakunnallista keskusjärjestöä (SLU, Kuntoliikuntaliitto ja Nuori Suomi) lakkautettiin vuonna 2012 ja urheiluliikkeen yhdistäväksi voimaksi perustettu Valo ry vietti nelivuotisjuhliansa kesällä. Kyseinen järjestö ei tosin ehdi saavuttaa edes esikouluikää, sillä se fuusioituu Olympiakomiteaan kuluvaan vuoden aikana.

Satavuotinen tavoite yhdistää urheiluliike näyttää vihdoin onnistuvan – ainakin muodollisesti. Käynnissä oleva muutosprosessi on kuitenkin tehnyt näkyväksi sen, kuinka ohuiden lankojen varassa urheiluliike on jo pitkän aikaa roikkunut. 1990-luvun alun jälkeen syntyneitä valtatyhtiöitä (Heikkala 1998) ei pystytä tälläkään kertaa täyttämään rakenteita muuttamalla, sillä kabineteissa tehdyt päätökset ovat niin monin tavoin ristiriidassa kenttäväen arkitodellisuuden ja liikuntalain (2015) lähtökohtien ja tavoitteiden kanssa (mm. Salasuo 2016). Kabineteissa on tälläkin kertaa sivuutettu kansalaistoiminnan peruseriaate:

”kansalaistoiminta tukee demokratian kehittymistä todelliseksi demokratiaksi, auttaa politiikkaa lähentyään todellista ja mahdollisimman välitöntä yhteisten asioiden hoitoa ja luo kansalaisille mahdollisuuksia olla todellisia kansalaisia, ei alamaisia (Lehtonen & Rantanen 1995)”.

Urheiluliikkeen yhdistäminen jääkin auttamatta kabineteissa paperille tuherretuksi laatikkoleikiksi. Rakennemuutoksille ei ole haettu minkäänlaista organisatorista tai yhteiskunnallista legitimaatiota niiltä ihmisiltä, joita varten koko kansalaisjärjestö on olemassa: jäsenistöltä sekä laajemmin suomalaisen ihmisten tarpeista, joiden edistämiseen myös liikuntalaki (2015) tavoitteineen tähtää.

Organisatorinen ja yhteiskunnallinen legitimitetti ovat olleet hukassa jo Suomen Liikunnalla ja Urheilulla (Lehtonen 2014) eikä lyhytikäisestä Valosta voi tehdä mairittelevampia tulkintoja. Perusongelmana kummallakin organisaatiolla on ollut niiden olemassaolon ja toiminnan tavoitteiden epämääräisyys. SLU:ta luonnehdittiin **Kati Lehtosen** (2014) haas-

tattelututkimuksessa muun muassa ”rönsyileväksi pullataikinaksi, josta ihmiset ottivat mitä halusivat”. Valon osalta on kysytty muun muassa: ”mitä se järjestö oikein tekee?” (Lehtonen 2016a).

Rakenteiden uudistamiseen liittyneeseen jatkuvaan hapuiluun ovat vaikuttaneet liikuntakulttuurissa tapahtuneet muutokset. Liikunnan kenttä on pirstoutunut ja järjestöjen rooli kansanterveyden edistämässä ja liikkumattomuuden problematiikan osalta on epäselvä. Virkamiehet ja urheiluliike käyvät jatkuvaa varjonyrkkeilyä siitä, kuka todella johtaa suomalaista urheiluliikettä. Hapuilon keskeisimmät syyt nousevat kuitenkin keskusjärjestöistä itsestään: ne eivät ole kyenneet määrittelemään tavoitteitaan ja toimintatapoja siten, että laaja järjestökenttä voisi seisoa yhtenäisenä rintamana tai puhua yhteisellä äänellä.

Toiminnan epämääräisyyteen ja päämäärättömyyteen on osaltaan vaikuttanut myös se, että rakenteita uudistettaessa kabineteissa istuvat päättäjaverkostot ovat pysyneet suljettuina ja staattisina. Päätöksenteko on keskittynyt pienen samanmielisen ryhmän käsiin (Lehtonen 2016b;c). Kun samanaikaisesti valtaosa kattojärjestöjen (mm. Valo ja OK) toiminnan menoista on katettu valtionavustuksilla, siirtyy huomio enenevässä määrin järjestön jäsenistöä kabinetteihin.

Toiminnassa noudatettujen lähtökohtien yhteys liikuntalakiin (2015) ja valtionavustuspoliittikan ehtoihin on osoittautunut seitin ohueksi. Tuore esimerkki tästä on opetus- ja kulttuuriministeriön tekemä taloustarkastus Olympiakomitean toiminnasta ja siitä seurannut mittava takaisinperintä – Valon osalta vastaavia epäselvyyksiä koskeva selvitys on parhailaan käynnissä (ks. Lajunen 2016; Vuorikoski 2016a & b). Meneillään on myös oikeuskanslerin selitys siitä, toimivatko ministeriön virkamiehet järjestöjen avustusten jaossa säädösten mukaan (Vuorikoski 2016b;c).

Kabinettien epäonnistunut todellisuus-simulaatio

Kabinettipäätösten tuloksettomuutta ja sisällöttömyyttä on kompensoitu sarjalla mediaspektaakkeleita, joissa on panostettu näyttävyyteen, tehosteisiin, lavaesiintymiseen sekä yltäkylläiseen tunnepuheeseen. Spektaakkeleissa on hekumoitettu yksilökeskeisellä ja abstraktilla urheilija- ja liikkuja keskiössä -retoriikalla, jonka lomassa vilahtelevat käsitteet

seuratoiminta, paikallisuus, yhteisöllisyys ja yhteinen tekeminen. Nämä spektaakkelit visioineen eivät säteile uskottavalla tavalla toiminnan ruohonjuuritasolle. Sen sijaan ne on tulkittu abstrakteiksi ja absurdeiksi näytelmiksi, jotka kertovat kabinettien vieraantuneen liikunnan ja urheilun todellisuudesta.

Epäonnistuneen todellisuussimulaation tausta aukeaa urheiluliikkeen asiakirjoista ja työryhmäraporteista. Niistä puuttuvat ne keskeiset parametrit, joita ilman simulaation tuottamat tilannearviot ovat auttamatta virheellisiä. Esimerkiksi liikunnan polarisoituminen, huoli kansanterveydestä, nuorten liikkumattomuus, elämän digitalisoituminen ja muutokset länsimaisessa elämäntavassa (Salasuo & Ojajarvi 2013) loistavat simulaatiossa poissaolollaan. Tämä on johtanut muun muassa harrastamisen hintojen räjähdysmäiseen kasvuun (mm. Purohaho 2014; OKM 2016) – ongelmaan, jonka urheiluliike on itse aiheuttanut ja johon sen olisi pitänyt puuttua jo kauan sitten. Toinen väärin tilanneanalyysiin johtava puute on legaalinen. Liikuntalaki (2015) näkyy urheiluliikkeen kabinettisimulaatiossa lähinnä alaviitetasolla. Toiminnan rahoittaminen julkisin varoin menettää yhteiskunnallisen perustelunsa, kun liikuntalakiin kirjattu eduskunnan tahto sivuutetaan.

Esimerkkinä urheilukabinettien arvomaailmasta on eduskunnan vuosittain hyväksymien liikuntamäärärahojen todellinen kohdentuminen. Eduskunnan tahto ei toteudu, sillä rahavirrat kohdennetaan kansallisissa liikuntajärjestöissä ensisijaisesti huippu-urheiluun. Esimerkiksi vuonna 2013 talousarviossa huippu-urheilulle merkittiin 6 miljoonan euron määräraha. Opetus- ja kulttuuriministeriön tilastokirja (OKM 2015) osoittaa, että määrärahat huippu-urheiluun olivat yli 16 miljoonaa euroa. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen ja Valtion liikuntaneuvoston arviointien mukaan valtion kokonaistuki huippu-urheilulle oli vuonna 2013 noin 30 miljoonaa euroa (mm. Lämsä 2015; VLN 2015). Summa on lähes viisinkertainen suhteessa eduskunnan hyväksymään määrärahojen käyttöön. Samanaikaisesti lajiliittojen saamien valtionavustusten 50 prosentin painotuksena on ollut lasten ja nuorten liikunta. (ks. OKM 2015; Lämsä 2015; VLN 2015.)

Kabinettien toiminnassa sivuutetaan toistuvasti lakiin (Liikuntalaki 2015) kirjatut lähtökohdat: tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja liikunnan harrastaminen kansalaisten sivistyksellisenä perusoikeutena (ks. Suomi ym. 2012; Suomi 2015). Tästä syystä on

Toiminnassa noudatettujen lähtökohtien yhteys liikuntalakiin (2015) ja valtionavustuspoliittikan ehtoihin on osoittautunut seitin ohueksi. Tuore esimerkki tästä on opetus- ja kulttuuriministeriön tekemä taloustarkastus Olympiakomitean toiminnasta.

Utopia verkostomaisesta yhteistyöstä voi kangistua siihen, että vuonna 2016 perustettava fuusiojärjestö ei kykene määrittelemään olemassaolonsa tarkoitusta.

perusteltua esittää, ettei kabinettien toiminnalla ja päätöksillä ole 2010-luvulla yhteiskunnallista, legaalista tai kansan hyväksymää oikeutusta.

Minne unohtuu ruohonjuuritaso?

Edellä kirjoitettu on etäällä urheiluseurojen arjesta ja kansalaisten arkitodellisuudesta – eikä jostakin syystä herätä laajempaa yhteiskunnallista porua. Urheiluseuroissa vapaaehtoistyötä tekevilla aikuisilla, puhumattakaan seuroihin palkatuista työntekijöistä ja valmentajista, ei ole juuri käsitystä kabinettitason organisaatorakenteista ja niiden tarkoituksesta – ja miksi olisikaan? Demokraattisen yhteiskunnan päätöksenteon kannalta on kuitenkin äärimmäisen tärkeää kysyä sitä, miten liikuntalain (2015) tavoitteiden toteuttamisen lähtökohdat – tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat sekä ympäristön kunnioittaminen ja kestävä kehitys – toteutuvat urheiluliikkeen ruohonjuuritasolla?

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyö valtion liikuntapolitiikassa -selvityksen (Pyykkönen 2016, 7–8) mukaan liikunnan tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen kohdistunut ohjaus on 2000-luvulla ollut kevyttä ja arviointi vähäistä. Selvityksen perusteella yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen edellyttää sosiaalisen näkökulman huomioimista – yksilön ja ympäristön välisen suhteen tarkastelua. Myös *Liikunta ja tasa-arvo 2011* -raportin (Turpeinen ym. 2011, tiivistelmä) mukaan ”tasa-arvoajattelun tulisi siirtyä lähtemään yhä enemmän ruohonjuuritasolta”. Liikuntalain lähtökohtien ja tavoitteiden edistäminen olisivat luonnollisesti ruohonjuuritason ydintehtäviä. Valitettavasti ”liikuntalain hengen” (Suomi ym. 2012) jalkautuminen suoraan pääosin vapaaehtoisvoimin pyörivälle ruohonjuuritasolle, ohi valtakunnallisten keskusjärjestöjen kabinettien, on mahdoton ja epärealistinen oletus. Ilman selkeää ohjausta tai ohjeistusta ei toteutustasolla voi olla selkeää ymmärrystä siitä, mitä yhdenvertaisuus ja tasa-arvo liikunnan kontekstissa tarkoittavat ja miten ne tulisi toiminnassa huomioida (Lehtonen 2015b; Taavetti 2015). Tällaisia kysymyksiä ovat esimerkiksi yhteiskuntaluokka, sukupuoli, erityisliikunnan tarpeet, etnisyyden ja seksuaalinen suuntautuminen.

Kabinettien ja kenttien välisestä todellisuuskulusta johtuen ruohonjuuritason toimijat etsivät arvoja ja toimintaideologiaa muualta. Arkijärki riittää pitkälle, mutta sen kylkiäisenä tulevat nykyajan aatteelliset ja ideologiset virtaukset. **Päivi Bergin** (2012) havaintojen mukaan uusliberalistinen kasvatusajattelu on saanut tilaa seuratoiminnassa ja

liikuntaa harrastavien lasten vanhempien keskuudessa. Seuratoiminnassa ovat aktiivisesti mukana etenkin suomalaistaustaiset, keskiluokkaiset lapset ja heidän vanhempansa. Monet vanhemmat pyrkivät urheiluseuraharrastuksen kasvattamaan lapsistaan ”kunnan kansalaisia” (mt. 2012), mutta yhtälailla vahvistamaan omaa keskiluokkaista vastuullista vanhemmuuttaan – tekemään yhteiskuntaluokkaa (Skeggs 2004). Lasten ja nuorten urheiluseuraharrastaminen ei ole kaikille avointa (Berg 2012; Berg & Peltola 2015; Berg tulossa; Berg & Salasuo tulossa). Urheiluseuratoiminnan ruohonjuuritasolla on useissa seuroissa käynnissä erottautumisprosessi, jossa ”toisiksi” ja vähemmän kunnollisiksi määrittyvät monikulttuuriset perheet, yksinhuoltajaäidit, työttömät tai ”rikkaat”. Tässä prosessissa määrittyy myös se, keitä ylipäätään toimintaan halutaan mukaan ja ketkä suljetaan ulkopuolelle.

Osalle tytöistä ja pojista keskeinen urheiluseuraharrastamisen motiivi ovat kaverit, toisille taas itse kiva tekeminen ja joillekin kilpailullinen harrastaminen. Tämä aiheuttaa jatkuvia ristiriitoja harrastamisen arjessa, koska suuressa osassa seuroista ei tarjolla lainkaan harrastetoimintaa. (Berg 2015a; Berg 2015b.) Vanhempien toisistaan poikkeavat motiivit laittaa lapsensa harrastamaan liikuntaa aiheuttavat hämmennystä, konflikteja ja ohipuhuntaa. Koska seuroilla ei ole julkilausuttuja tai aukikirjoitettuja liikunnallisia ja urheilullisia tavoitteita, kasvatusideologiaa, pedagogisia toimintatapoja tai yhdenmukaisia kabineteista annettuja tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä suuntaviivoja, ovat perheiden seuravalinnat täysin sattuman armoilla. Erityisen hankala tilanne on niiden lasten vanhemmille, joilla ei ole omaa kokemusta urheiluseuraharrastamisesta – puhumattakaan seurojen ja lajien yhä eriytyneemmistä tavoitteista ja käytännöistä. Onkin perusteltua esittää, että urheiluliikkeen eri tasoilla painotetaan erilaisia pääomia ja toimijoiden intressit ovat keskenään varsin ristiriitaisia.

Urheiluliike 2050?

Huippu-urheilutyöryhmän (2010) raportissa visiona oli verkostomainen ja yhteistyöhön perustuva rakenne ja toimintatapa. Tavoite on utuinen ajankuva nyky-yhteiskunnasta, jossa verkostot alkavat näyttäytyä yhteiskunnallisen olemisen tapoina (ks. Eriksson 2015) ja niihin liittyvä lähes varaukseton hyväksyntä. Yhteistyö on puolestaan vastaisku 1990-luvulta alkaneele hajaannukselle.

Ideaalitapauksessa, molempien toteutuessa urheiluliikkeellä olisi mahdollisuus tehdä asioita toisin

– toimia yhteiskunnan sosiaalista pääomaa ja luot-
tamusta vahvistavana kittinä. Verkostoja täytyy kui-
tenkin aina koordinoita ja johtaa jostakin. Yhteis-
työn on konkretisoiduttava teoksi.

Suurin ja ratkaiseva haaste urheiluliikkeen tulevai-
suuden kannalta on se, kyetäänkö kabinettien simu-
laatioissa ottamaan huomioon siitä puuttuvat perus-
parametrit – kohtaamaan nykyaika, sen realiteetit ja
sen todellisuus. Vain siten kabinetit voivat aidosti
kohdata kenttien todellisuuden ja luoda urheilun
kansanliikkeeseen yhteistä eetosta. Tällaisesta tilasta
olla varsin kaukana. Se on ainoa tapa hyödyntää
verkostoja ja palauttaa luottamus kabinettien ja
kenttien välille. Erikseen on syytä alleviivata kabi-
nettitason käyttämää speaktaakkeihin perustuvaa
toimintatapaa. Institutionaalisen ajattelun näkökul-
masta yksittäinen ja merkittävässä asemassa oleva
rakenteen osa voi saada koko toimialan näyttämään
epäuskottavalta (Ronglan 2015).

Ituja uudenalaisesta toimintatavasta versoo siellä
ja täällä, mutta toiminta kabineteissa hämmentää
monia: toiminta on läpinäkyvä ja energia
kuluu jatkuvaan rakenteiden muokkaamiseen ilman
selkeitä tavoitteenalaisia päämääriä. Jokaisen
muutoksen yhteyteen liitetään speaktaakkeleita, jossa
abstrahoidaan milloin ”maailman liikkuvinta urhei-
lukansaa” ja milloin huippu-urheilun tulevia kuni-
nian päiviä. Samanaikaisesti kentille tarvitaan uusia
tekijöitä, kansalaistoimintaan kohdistuu uusia byro-
kraattisia vaateita ja koko vapaaehtoistyön kenttä on
suuressa muutoksessa. Tekemistä elinvoimaisemman
urheiluliikkeen edistämiseksi olisi kosolti. Utopia
verkostomaisesta yhteistyöstä voi kangistua kabinet-
tiosaston soutamiseen ja huopaamiseen sekä siihen,
että vuonna 2016 perustettava fuusiojärjestö ei edes
kykene määrittelemään olemassaolonsa tarkoitusta.

Laajemmassa katsannossa koko suomalaisen
liikuntapolitiikan julkilausutut tavoitteet ovat risti-
riidassa kansalaisten liikkuttamisen käytäntöjen
kanssa. Rahanjaossa ja tavoiteohjauksessa ei noudata
liikuntalain (2015) tavoitteita tai valtiohallinnon
ohjeistusta (Aarresola & Mäkinen 2012; VLN 2015,
33; Vuorikoski a;b;c). Valtakunnallisten liikuntajär-
jestöjen (esim. Valo & OK) taloudenpito ja hallinto
eivät vastaa hyvien hallintotapojen periaatteita (mm.
Valon arviointi 2015; Lajunen 2016; Vuorikoski
2016c). Valtakunnalliset urheilujärjestöt ovat julki-
sin varoin tuettavia kansalaisjärjestöjä, joiden koh-
dalla opetus- ja kulttuuriministeriö ei noudata omia
yleisavustukseen liittyviä ehtoja ja rajoituksia (ks.
OKM 2011) – eli systemaattista ja tarkkaa valvon-
taa varainkäytöstä (mm. Lajunen 2016; Vuorikoski
a;b;c). Liikuntapolitiikan kummallisissa paradokseissa
onkin, että vuonna 2015 säädetty liikuntalaki toimii

lähinnä liikuntapaikkarakentamisen ja kuntien val-
tionosuuksien jakamisen automaattina. Sen sijaan
liikuntalain (2015) lähtökohdat ja toisessa pykälässä
säädetty tavoitteet eivät siirry edes valtionhallinnos-
ta eteenpäin. Valtakunnallisissa liikuntajärjestöissä
harva edes tietää, mitä laki sanoo niiden toiminnan
lähtökohdista ja tavoitteista.

Ruohonjuuritasolla valmentajien, opettajien, lii-
kunnanopettajien ja muiden lasten ja nuorten paris-
sa työskentelevien toiminnassa tasa-arvon ja yhden-
vertaisuuden huomiointi sukupuolen, seksuaalisen
suuntautumisen, yhteiskuntaluokan ja etnisyyden
osalta tulisi olla itsestäänselvyys – sen luulisi toteu-
tuvan ilman kirjausta lainsäädännössä. Kabineteissa
tehtävillä päätöksillä ei yksinkertaisesti voida sulkea
ulos kansalaistoiminnasta suurta osaa väestöstä ja
tehdä toiminnasta vain pienen etuoikeutetun kan-
sanosan yksinoikeutta. Tällaista legitimaatiota suo-
malainen urheiluliike ei ole saanut eduskunnalta tai
miltään muultakaan taholta. Yleisenä periaatteena
sen sijaan on, että valtio avustaa sellaista toimintaa,
joka kumpuaa lainsäädännön lähtökohdista ja edis-
tää siinä määritettyjä tavoitteita.

Mikäli kabineteissa ei kyetä räjähtävän nopeaan
suunnan muutokseen kansalaisyhteiskuntaa koh-
den, on tulevaisuuskuva nykymuotoisen urhei-
liikkeen hajoaminen. Suomalaisen liikunnan ja
urheilun pahin uhkakuva onkin se, ettei kabineteissa
mikään muutu.

MIKKO SALASUO, VTT, dosentti

Vastaava tutkija

Nuorisotutkimusverkosto

Sähköposti: mikko.salasuo@nuorisotutkimus.fi

PÄIVI BERG, VTT, dosentti

Erikoistutkija

Nuorisotutkimusverkosto

Sähköposti: paivi.berg@nuorisotutkimus.fi

KATI LEHTONEN, LitM

Tutkija

LIKES-tutkimuskeskus

Sähköposti: kati.lehtonen@likes.fi

KAARLO LAINE, YTT

Yksikönjohtaja,

LINET-tutkimusyksikkö

LIKES-tutkimuskeskus

Sähköposti: kaarlo.laine@likes.fi

Lisää Kentiltä kabinetteihin hankkeesta:

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/hankkeet/kentalta-kabinetteihin>.

**Toiminnan rahoittaminen julkisin varoin menettää yhteiskunnallisen
perustelunsa, kun liikuntalakiin kirjattu eduskunnan tahto sivuutetaan.**

LÄHTEET:

- Berg, P.** tulossa. Yhteiskuntaluokka, sukupuoli ja etnisyyden lasten ja nuorten urheiluseuraharrastuksissa. Teoksessa Berg, Päivi & Kokkonen, Marja (toim.) Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus liikunnassa ja urheilussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura.
- Berg, P.** 2012. Kunnon kansalaisia kasvattamassa – vanhempien ja valmentajien näkemyksiä kodin ja urheiluseuran kasvatustehtävistä. Nuorisotutkimus 30(4), 34–52.
- Berg, P.** 2015a. Kaverit ja vakava vapaa-aika. Teoksessa Harinen, Päivi, Liikanen, Veli, Rannikko, Anni & Torvinen, Pasi (toim.) Liikuttukseen asti: Vaihtoehtoliikunta, nuoruus ja erottautumisen mieli. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 303. Jyväskylä: Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES, 30–40.
- Berg, P.** 2015b. Sosiaaliset jalat ja vakava vapaa-aika – lasten ja nuorten vertaissuhteiden merkitys liikuntaharrastuksissa. Nuorisotutkimus 33(3-4), 88–101.
- Berg, P. & Salasuo, M.** Julkaisematon artikkelikäsi kirjoitus. Berg, P. & Peltola, M. 2015. Raising Decent Citizens – On Respectability, Parenthood and Drawing Boundaries. NORA – Nordic Journal of Feminist and Gender Research, 23(1), 36–51.
- Douglas, M.** 1987. How Institutions Think. London: Routledge and Kegan Paul.
- Eriksson, K.** 2015. Yhteiskuntatieteellinen verkostoajattelu. Teoksessa K. Eriksson (toim.) Verkostot yhteiskuntatutkimuksessa (s. 7–26). Gaudeamus Helsinki University Press. Tallinna: Printon Trükikoda.
- Heikkala, J.** 1998. Ajolähtö turvattomiin kotipesiin. Liikunnan järjestökentän muutos 1990-luvun Suomessa. Väitöskirja. Acta Universitatis Tamperensis 641, Tampere University. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Lajunen, V.** 2016. Suomen olympiakomitea ry:n opetus- ja kulttuuriministeriöltä saamien avustusten käytöstä annettujen selvitysten tarkastus. Helsinki: OKM, diaari 1/203/2016.
- Lehtonen, T. & Rantanen, I.** 1995. Kansalaistoiminta. http://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/jarjesto-ja_yhdistystoiminta/kansalaistoiminta (Haettu 1.8.2016).
- Lehtonen, K.** 2014. Onks yhteistä todellisuutta? Liikuntajärjestöjen rakenneuudistus 2009–2012. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 283. LIKES.
- Lehtonen, K.** 2015a. Suomalaisen urheiluliikkeen muutosprosessi systeemiteoreettisesti tulkittuna. Hallinnon Tutkimus 34 (4), 326–340.
- Lehtonen, K.** 2015b. Yhdenvertaisuus valtakunnallisten liikuntajärjestöjen toiminnassa. Esitys Nuorisotutkimuspäivien Liikunnan yhdenvertaisuus? -työryhmässä 13.11.2015, Tampere.
- Lehtonen, K.** 2016a. Building of the Legitimacy of a Sports Organisation in a Hybridised Operating Environment – Case Finland. Artikkelikäsi kirjoitus.
- Lehtonen, K.** 2016b. Piiri pieni pyörä – Päällekkäisjäsenyydet liikunnan ja urheilun organisaatioverkostossa. Artikkelikäsi kirjoitus.
- Lehtonen, K.** 2016c. Luolamiehiä ja suurlinkkaajia – Päällekkäisjäsenyydet liikunnan ja urheilun eliittiverkostossa. Artikkelikäsi kirjoitus.
- Liikuntalaki 309/2015.** <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390> (Haettu 27.6.2016.)
- Lämsä, J.** 2015. What actually changed? Use of SPLISS model in the evaluation of elite sport reform in Finland. World Congress on Elite Sport Policy, Melbourne 23–24.11.2015. http://www.kihu.fi/tuotostiedostot/julkinen/2015_lms_whatactual_sel32_12141.pdf (Haettu 1.8.2016).
- OKM.** 2010. Sanoista teoiksi. Huippu-urheilutyöryhmän ajatuksia suomalaisen huippu-urheilun kehittämiseksi. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:13. Helsinki: Opetusministeriö.
- OKM.** 2011. Yleisavustukseen liittyvät ehdot ja rajoitukset. Helsinki: OKM 1.12.2011, Dnro 5/091/2011.
- OKM.** 2016. Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa – painopisteenä harrastamisen hinta. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:19.
- OKM.** 2015. Liikuntatoimi tilastojen valossa. Perustilastot vuodelta 2013. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015:1.
- Puronaho, K.** 2014. DROP-OUT vai THROW-OUT? Tutkimus lasten ja nuorten liikuntaharrastusten kustannuksista. Teoksessa Mikä mak-saa? Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:2. Helsinki: Valtion liikuntaneuvosto, 49–47.
- Pyykkönen, T.** 2016. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyö valtion liikuntapolitiikassa – taustaselvitys valtion liikuntaneuvostolle ja sen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvojaostolle. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:1
- Ronglan, L. T.** 2015. Elite sport in Scandinavian welfare states: legitimacy under pressure? International Journal of Sport Policy and Politics, 7 (3), 345–363.
- Salasuo, M.** 2016. Liikuntalain henki ja harrastamisen kustannukset. Liikunta & Tiede 53 (1), 86–87.
- Salasuo, M. & Ojajarvi, A.** 2013. Sukupolvia liikkeessä - fyysisestä pakkoaktiivisuudesta liikkumattomuuteen. Teoksessa Häkkinen, A. & Puuronen, A. & Salasuo, M. & Ojajarvi, A. Sosiaalinen albumi. Elämäntavat sukupolvien murroksessa. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, 139.
- Skeggs, B.** 2004. Class, Self, Culture. London: Routledge.
- Suomi, K. & Sjöholm, K. & Matilainen, P. & Glan, V. & Myllylä, S. & Bela, P. & Vettenranta, J. & Vehkakoski, K. & Lee, A.** 2012. Liikuntapaikkapalvelut ja väestön tasa-arvo. Seurantatutkimus liikuntapalveluiden muutoksista 1998–2009. Jyväskylä: OKM.
- Suomi, K.** 2015. valtion liikuntapaikkapolitiikan linjauksia 1980–2014. Teoksessa Ikonen, & Laine, A. (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos, 59–76.
- Taavetti, R.** 2015. Sateenkaarinuoret ja liikunta. Esitys Nuorisotutkimuspäivien Liikunnan yhdenvertaisuus? -työryhmässä 12.11.2015, Tampere.
- Turpeinen, S., Jaako, J., Kankaanpää, A., Hakamäki, M.** 2011. Liikunta ja tasa-arvo 2011. Sukupuolten tasa-arvon nykytila ja muutokset Suomessa. OKM:n julkaisuja 2011:33.
- Valon arviointi 2015.** Asiantuntijalausunto Valtakunnallisen liikuntaja urheiluorganisaatio, Valo ry:n toiminnasta valtionavustuspolitiikan näkökulmasta. Helsinki: Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2015:5. Valtionhallinto liikunnan edistäjänä 2011–2015. Helsinki: Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2015:4.
- Vuorikoski, S.** 2016a. Yleisradio 6.6.2016. Huippu-urheilun hyvät veljet – näin paljastuvat vanhat tavat junailla urheilurahaa. http://yle.fi/uutiset/huippu-urheilun_hyvät_veljet__nain_paljastuvat_vanhat_tavat_junailla_urheilurahaa/8929053 (Haettu 7.6.2016).
- Vuorikoski, S.** 2016b. Yleisradio 7.6.2016. Näkökulma: Urheiluherrat pitävät huolta toisistaan. http://yle.fi/uutiset/nakokolma_urheiluherrat_pitavat_huolta_toisistaan/8937903 (Haettu 8.6.2016)
- Vuorikoski, S.** 2016c. Yleisradio 6.6.2016. Oikeuskansleri synnää ministeriön urheilurahan jaon – ”Olympiakomitealle erityiskohtelua” http://yle.fi/uutiset/oikeuskansleri_synnää_ministerion_urheilurahan_jaon__olympiakomitealle_erytyiskohtelua/8930279 (Haettu 7.6.2016).